

@teach.me.ukrainian

Меланхолійний вальс

Valse Melancolique

graded adaptations of classic Ukrainian literature

Valse Mélancolique

Adapted by Solomiia Karpa

for Upper-Intermediate Level (B2)

Edited by Sofiia Matsiuk

Pictures by Svitlana Zabrodina

2026

MORE BOOKS: @teach.me.ukrainian

Вона — артистка.

Неспокійна, мінлива, мов те море, але й гарна, мов море.

Хто мав би таку силу — прикувати її назавжди до себе!

ПЕРЕДМОВА

Ольга Кобилянська — одна з найвидатніших українських письменниць кінця XIX — початку XX століття. Вона народилася 27 листопада 1863 року в містечку Гура-Гумора на Буковині, а з 1891 року жила в Чернівцях, із якими сьогодні її ім'я часто асоціюють. Кобилянська отримала небагато формальної освіти: вона навчалася лише 4 роки у школі, вбільшості німецькою мовою. Далі багато читала й розвивалася удома сама, хоча дуже сильно мріяла про освіту. Саме тому її життєвий шлях особливо вражає: без широких освітніх можливостей, які тоді були дуже обмежені для жінок, вона змогла стати однією з найглибших і наймодерніших письменниць української літератури.

Кобилянська виросла в багатокультурному середовищі Буковини, на перетині мов, традицій і культур. Спочатку вона писала німецькою, але потім свідомо обрала українську як мову своєї творчості. Це був не просто кар'єрний вибір, а й світоглядний крок. Вона стала однією з тих авторок, які допомагали українській літературі бути модерною, інтелектуальною та по-справжньому європейською.

Для свого часу Ольга Кобилянська була дуже прогресивною жінкою. Її хвилювали питання жіночої свободи, права жінки на освіту, на кар'єру, на творчість, на власний голос і власний вибір. Вона не хотіла бачити жінку обмеженою у звичних суспільних ролях — мати, дружина та домогосподарка. У своїх творах Кобилянська показувала жінок як талановитих, сильних, незручних для суспільства та живих. Саме тому її часто називають однією з перших українських письменниць-феміністок, які так чітко говорили про жіночу емансипацію та внутрішню свободу особистості.

Її життя не було легким. Вона мала багато фінансових проблем та обмежених можливостей. Але саме глибина почуттів, уважність до душевного стану і тонке відчуття краси зробили її прозу особливою. Кобилянська писала не лише про події, а й про внутрішній світ людини — про те, що болить, хвилює, надихає і руйнує.

«Меланхолійний вальс» — один із найбільш улюблених творів Кобилянської. Це історія, де поєднуються мистецтво, жіноча дружба, самотність, мрії, талант і внутрішня драма. Це частково автобіографічний твір — Ольга Кобилянська порівнювала своє життя із життям Софії Дорошенко.

найвидатніші — most outstanding; **перетин** — intersection; **свідомо** — consciously; **творчість** — creative work; **світоглядний** — worldview-based/ideological; **домогосподарка** — housewife; **тонке відчуття** — subtle sense; **поєднуються (inf. поєднуватися)** — to combine; **частково** — partially; **обожнювала (inf. обожнювати)** — to adore; **чутлива натура** — sensitive nature/temperament

Вона також обожнювала фортепіано, мала нещасливе кохання та була дуже чутливою натурою.

На жаль, **«Меланхолійний вальс»** не завжди отримує стільки уваги, скільки справді заслуговує. Про нього не так часто знають, хоча це справді особливий текст — ніжний, розумний, сміливий і дуже сучасний у своїй чутливості. І я вважаю, що це трохи несправедливо.

Але якщо ти, любий читачу, тримаєш цю книгу в руках, то у тебе є всі шанси це змінити.

від Адапторки

МЕЛАНХОЛІЙНИЙ ВАЛЬС

Ольга Кобилянська

Не можу слухати меланхолійної музики.

А вже найменше такої музики, що спочатку приваблює душу ясними, граціозними звуками, а тоді непомітно їх зрікається та ллється лиш одним широким струменем смутку! Я розпадаюся тоді в почуттях і не можу протистояти настроєві сумному, мов шовковій тканині, якої позбутися мені не так легко. Але як пронесеться музика блиску, я подвійно живу.

Обнімала б тоді цілий світ, заявляючи далеко-широко, що музика грає!

І класичну музику люблю.

Одна з моїх товаришок навчила мене її розуміти й відгадувати по "мотивах". Душа тої товаришки немов складалася з тонів і вона була сама втіленням музики.

Вона вічно шукала гармонії.

В людях, в їхніх відчуттях, в їхніх відносинах до себе і до природи...

* * *

Нас мешкало разом три товаришки.

Спочатку лише дві. Одна малярка і я. Вона була вже майже професійною артисткою і працювала саме над одним образом, який хотіла продати та поїхати до Італії, щоб побачити тамтешнє мистецтво та знайти й собі дорогу до нього.

Мала двадцять і кілька років, була полька німецького походження і ставилась до своєї справи дуже поважно. Дратівлива і химерна, коли малювала, а в щоденному житті була наймилішою людиною.

Її товаришки по справі дуже симпатизували їй, і навіть самі професори, деколи гострі до своїх учнів та учениць аж до нечемності, любили її по-батьківськи та приділяли їй увагу в найлагідніший спосіб, щоб лиш не зачепити її. "Das schönste Glückskind"* — називали її, вона й сама не називала себе інакше як: "Ich — das Glückskind"*.

Я готувалась до екзамену, бо хотіла бути учителькою.

Вчила музику, мови, рукоділля, і все інше, що лише можна було, я вбирала в себе, щоб стало колись капіталом та давало вигоду. Маєтку я не мала, а життя, вибагливе, мов молода дівчина, жадало свого.

Знайомі з наймолодших літ, ми мешкали разом.

граціозні — graceful; зрікається (inf. зрікатися) — to renounce/abandon; струмись — stream/current; протистояти — to resist; шовкова тканина — silk fabric; позбутися — to get rid of; пронесеться (inf. проноситься) — to sweep through; блиск — brilliance; заявляючи (inf. заявляти) — proclaiming/declaring; втілення — embodiment; малярка — fine-art painter; тамтешнє — local there; походження — descent; дратівлива — irritable; химерна — whimsical; симпатизували (inf. симпатизувати) — to favor; нечемність — discourtesy; по-батьківськи — in a fatherly way; приділяли увагу — paid attention; зачепити — to offend; Das schönste Glückskind* - найкраща улюблениця долі; Ich — das Glückskind* - я — улюблениця долі, рукоділля — handicraft; вбирала (inf. вбирати) — to absorb; вигода — benefit/profit; жадало (inf. жадати) — to crave.

Мали дві великі кімнати, елегантно декоровані, майже з комфортом, бо моя товаришка була з доброї родини й, хоч не розпоряджалася великими фондами, була вибаглива і розпечена. "Я не можу зрікатися всього так, як ти!" — говорила не раз роздратовано, коли я нагадувала їй розпоряджатися краще з грішми та зрікатися деяких приємностей.

— Мовчала б ти! — лютилася. — Ти цього не розумієш. Я — артистка і живу відповідно до артистичних законів, а ті вимагають трохи більше, як закони такої вузькоглядної людини, як ти! Ти можеш обмежитися на своїм ґрунті, бо мусиш; він вузький, але моє поле широке, безмежне, і тому я живу таким життям. Тепер ще не повністю таким, але колись, пізніше, як стану цілком своїм паном,— розмахну крилами під небеса. Так наказує чуття артистичне. Я беру все зі становища артизму. І ти повинна звертатися до нього; усі повинні. Якби усі були артисти освічені та виховані, не було б стільки погані й лиха на світі, як тепер, лиш сама гармонія й краса. А зараз що? Що довкола нас? Лише ми одні підтримуємо красу в житті, ми, артисти, вибрана категорія у суспільстві, розумієш?

— Розумію.

— Розумію! Ти й не здатна мене розуміти. Не знаю, за що я, власне, люблю тебе, — вона перепрошувала мене ніби мимохідь! — Критикуєш мене, а зі своїм міщанським розумом, вузькими домашньо-практичними поглядами та старосвітськими уявленнями жіночності. Відірвися раз від ґрунту старих фрагментів і перетворися у новіший тип, щоб я від часу до часу черпала з тебе якусь внутрішню опору... щось новітнє!

— Годі, голубко, я залишуся вже старим типом, — відповідала я спокійно, бо знала надто добре її натуру чисту й без фальшу, щоб обурюватися через її швидко кинуті слова. Навпаки, я сказала собі вже сотий раз не відриватися від "ґрунту старих фрагментів", а залишатися такою самою, як зараз, оберігати її креативну натуру. Це для того, щоб вона в погоні за красою не зважала на лиховісні шепотіння перепон життя, і не одне горе перетерпіла з моєю підтримкою... І хоч я не була ніяким новітнім типом, не мала жодних претензій до титулу "вибраної істоти", або "вищої людини", — я все ж таки розуміла її, і знала, як і коли вгамувати ту справді артистичну натуру, а коли додавати бажання до її польоту й підтримувати в добрій вірі на майбутнє.

знайомі — acquainted; мешкали (inf. мешкати) — lived; товаришка — a friend (female); розпоряджалася (inf. розпоряджатися) — managed; фонди — funds; вибаглива — picky/fastidious; розпечена — spoiled; зрікатися — to renounce; лютилася (inf. лютитися) — to get furious; відповідно — accordingly; закони — laws; вимагають (inf. вимагати) — to require; обмежитися — to limit oneself; розмахну (inf. розмахнути) — to spread; крила — wings; чуття — sense/feeling; становище — standpoint; артизм — artistry; звертатися — turn to/address; освічені — educated; виховані — well-bred; погань — wickedness; лихо — harm/evil; здатна — capable; перепрошувала (inf. перепрошувати) — to apologize; мимохідь — in passing/casually; уявлення — ideas/notions; відірвися (inf. відірватися) — to break away; перетворися (inf. перетворитися) — to transform; черпала (inf. черпати) — to draw (from); опора — support; годі — enough/stop; голубка — dear (lit. "dove"); натура — nature/character; фальш — falseness; обурюватися — to be outraged; погоня — pursuit; зважала (inf. зважати) — paid attention; шепотіння — whispering; перепони — obstacles; перетерпіла (inf. перетерпіти) — endured; претензії — claims/pretensions; істота — being/creature; вгамувати — to calm; політ — flight; майбутнє — future.

— Коли залишимося незаміжніми жінками, — говорила вона (фразу "стара панна" ненавиділа), — то будемо також разом жити. Візьмемо собі ще третього члена в компанію, бо двох замало — ми не зможемо ніякої програми чи статутів укласти — і будемо жити. Випробуємо третю компаньйонку, з яких прикмет складається вона, який у неї темперамент, яка освіта, як далеко сягає поглядами в минуле чи майбутнє, а тоді приймемо. Потім хай надходять на нас ті страшила, якими лякають перед незаміжжям — самотність, безпомічність, дивацтво і т. ін. Ми не будемо самотні. Не будемо смішні, не будемо, так сказати, бідні. Будемо мати своє товариство, звісно й чоловіків, бо без чоловіків — монотонно, і будемо собі жити по душі. Тоді юрба переконається, що незаміжня жінка — то не предмет насміху й співчуття, а лише істота, що розвинулася незалежно. Значить: не будемо, наприклад, жінками чоловіків або матерями, будемо лише тільки жінками. Ти розумієш? Будемо людьми, що не пішли ані в жінки, ані в матері, а розвинулися так цілісно... Я не кажу, що йду саме до того ідеалу. Я живу мистецтвом, і воно задовольняє цілковито мою душу; може бути, що й віддамся чоловікові, не знаю, але якщо не віддамся, то певно не буду застрашеною птахою, яка у цілого світу просить прощення за те, що чоловіка не має... А ти?

— Я також, Ганнусю.

І я справді погоджувалася з нею. Чому б не жити двом-трьом незаміжнім жінкам, коли ладнали б своїми натурами, відповідали собі разом у вимогах інтелігенції краще, як поодинокі? Це була також одна з таких новітніх ідей, яка мені з моїм "неартистичним міщанським розумом" навіть на думку би не спала!..

Вона панувала наді мною, мов над якоюсь підданою, і хоч я могла розпоряджатися своєю волею так само як і вона, і противитися їй, — я, однак, не робила цього ніколи. Мене не боліло те підданство під її владою; сила, щоб опиратися, не прокидалася в мені ніколи. Навпаки, коли їздила не раз у своїх інтересах на деякий час із дому, я навіть сумувала за нею. За нею і за тою силою, що йшла від неї та надавала цілому нашому оточенню характер і якесь життя...

Вона була гарна. Ясна, майже попеляста блондинка, з правильними рисами та дуже живими блискучими очима. Збудована була надзвичайно гарно... А ще у своїх переконаннях була швидка й послідовна, — я любила її безмежно, пристосовувалася до неї без зайвих думок, і плила спокійно її руслом, щоб знову, як ріка губиться у морі, згубитися в житті, з іншими такими як я...

незаміжні — unmarried; **статут** — statute; **укласти** — to compile; **випробуємо (inf. випробувати)** — to test; **прикмета** — trait; **складається (inf. складатися)** — to consist; **сягає (inf. сягати)** — to reach/extend; **страшило** — bogey/scare; **самотність** — solitude; **безпомічність** — helplessness; **дивацтво** — oddness; **юрба** — crowd; **предмет** — object; **насмій** — mockery; **співчуття** — pity/compassion; **цілісно** — holistically/whole; **цілковито** — completely; **віддамся (inf. віддатися)** — to commit; **застрашена** — frightened; **ладнали (inf. ладнати)** — to get along; **поодинокі** — individually; **панувала (inf. панувати)** — to dominate/rule; **піддана** — subject (subordinate); **противитися** — to resist; **підданство** — subordination; **надавала (inf. надавати)** — to give/impart; **оточення** — surroundings; **попеляста** — ashen/pale; **збудована** — built (figure); **постанова** — stance/position; **послідовна** — consistent; **пристосовувалася (inf. пристосовуватися)** — to adapt; **русло** — riverbed/channel; **згубитися** — to disappear.